

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЧЕРНІГІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

У статті на базі статистичних матеріалів проведено комплексний аналіз стану малого бізнесу в Чернігівській області, показано особливості його розвитку.

Постановка проблеми. Сучасний фінансовий стан більшості малих підприємств України можна охарактеризувати як незадовільний. Основною проблемою для вітчизняного малого бізнесу є обмеженість та висока ціна фінансових ресурсів, що істотно позначається на ефективності їх господарювання. Відсутність достатнього фінансування не дає змоги малим підприємствам здійснювати інвестиційну діяльність у тих галузях, які б відповідали реальним потребам економічного розвитку, що негативно позначається на можливостях розширеного відтворення, забезпечення конкурентоспроможності на товарних ринках. Вихід малих підприємств з економічної кризи і покращення їхнього фінансового стану значною мірою пов'язані з підвищенням ефективності використання фінансових ресурсів. Зважаючи на це, одним із найважливіших завдань дослідження є оцінка ефективності використання фінансових ресурсів малих підприємницьких структур та пошук резервів її подальшого підвищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку малих підприємств присвячені роботи багатьох вітчизняних фахівців, насамперед Л. Бураяка, З. Варналія, Л. Воротиної, М. Єрмошенка, О. Стороженка та інших.

Мета дослідження. Дослідити стан та тенденції розвитку малого бізнесу в Чернігівському регіоні.

Основні результати дослідження. Ефективне функціонування малих підприємницьких структур у регіонах є головною передумовою успішного економічного розвитку країни. Саме в містах та селах приховані найгостріші проблеми цього сектора економіки та зосереджені найпотужніші резерви його розвитку.

Економічне зростання малого підприємства залежить від процесу формування обсягу та складу капіталу, що дає змогу забезпечити досягнення стратегічних цілей та завдань фінансового менеджменту.

Протягом 2000-2006 років (див.табл.1) питома вага основного капіталу в структурі активів малих підприємств Чернігівського регіону в середньому становила 60%, що збільшувало підприємницький ризик, особливо у випадку труднощів у реалізації продукції. У 2003-2004 роках відбулися суттєві зміни в структурі активів малих підприємств Чернігівського регіону, питома вага оборотного капіталу, що має вищий рівень оборотності та здатність приносити більшу частину прибутку, в загальній вартості майна зросла до 60%, а частка основного капіталу зменшилась до 40%. Таке становище визначалося тим, що протягом цих двох років малі підприємства області активніше використовували наявні матеріально-грошові ресурси, проводили агресивнішу збутову політику. На користь цього твердження свідчить той факт, що малі підприємства області у 2004 році отримали позитивний фінансовий результат від господарської діяльності.

Негативні тенденції в економіці України протягом 2005-2006 років проявилися через значне скорочення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів малих підприємств області, їх частка зменшилась до 30 %. Скорочення робочого капіталу та неефективність його використання призвели до від'ємного результату господарської діяльності підприємств сектора малого бізнесу Чернігівського регіону.

Важливе завдання управління фінансовими ресурсами малих підприємств полягає у забезпеченні підвищення ефективності їх розміщення.

Склад та структура розміщення фінансових ресурсів малих підприємств Чернігівського регіону (тис. грн.) *

	2000	Питома вага, %	2001	Питома вага, %	2002	Питома вага, %	2003	Питома вага, %	2004	Питома вага, %	2005	Питома вага, %	2006	Питома вага, %	2006 рік до 2000 року, %
Необоротні активи	451800	55,9	969128,8	71,0	994384	68,2	1039229,2	39,0	1236351,4	43,0	1881572,0	73,0	1945235,5	70,6	430,6
Оборотні активи	356400	44,1	393030,20	28,8	461157,4	31,6	1625067,9	60,9	1634020,4	56,8	687590,0	26,7	800168,3	29,0	224,5
Запаси товарно-матеріальних цінностей	224888,4	27,8	125050,20	9,2	146951,5	10,1	137167,6	5,1	171373,5	6,0	230654,2	9,0	260900,4	9,5	116,0
Дебиторська заборгованість	125452,8	35,2	209252,30	15,3	241347,9	16,5	1379253,6	51,7	1365603,6	47,5	346737,1	13,5	401127,7	14,6	319,7
Грошові кошти	6415,2	1,8	23634,10	1,7	32018,8	2,2	40698,5	1,5	39823,5	1,4	61433,8	2,4	82131,0	3,0	1280,3
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,0	18680,70	1,4	20149,4	1,4	210031,8	7,9	11942,5	0,4	26526,9	1,0	27957,4	1,0	-
Інші оборотні засоби	6058,8	1,7	16412,90	1,2	20689,8	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	22508,0	0,9	28051,8	1,0	463,0
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	2572,90	0,2	3070	0,2	3269,2	0,1	6263,3	0,2	6659,9	0,3	11054,7	0,4	-
Підсумок балансу	808200,0	100,0	1364731,90	100,0	1458611	100,0	2667566,3	100,0	2876635,1	100,0	2575821,9	100,0	2756458,5	100,0	341,1

*Примітка. За даними облстатуправління Чернігівської області.

Ефективне розміщення фінансових ресурсів передбачає вибір і здійснення певної фінансової політики. Суть такої політики полягає в пошуку оптимальної величини та структури основного та оборотного капіталів, яка повинна забезпечувати пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи малого підприємства.

Однією з найважливіших характеристик ефективності розміщення фінансових ресурсів малого підприємства є аналіз фінансового стану з позиції перспективного розвитку. Для короткострокової перспективи критерієм оцінки є ліквідність (платоспроможність), тобто можливість у повному обсязі і своєчасно здійснювати розрахунки з кредиторами. З позиції довгострокової перспективи фінансовий стан підприємства характеризується рівнем залежності підприємства від зовнішніх запозичень. Потреба в аналізі ліквідності балансу в умовах ринку посилюється для малих підприємств необхідністю оцінки кредитоспроможності, оскільки у більшості з них виникає гостра потреба в позикових коштах.

Основні показники ліквідності і платоспроможності малих підприємств Чернігівського регіону подані в табл. 2.

Таблиця 2
Показники платоспроможності малих підприємств Чернігівського регіону*

Показники	Рекомендоване значення	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 і більше	0,02	0,06	0,07	0,03	0,03	0,10	0,12
Коефіцієнт покриття проміжний	1 і більше	0,44	0,60	0,59	1,00	0,95	0,68	0,68
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5 і більше	1,19	1,01	0,99	1,14	1,11	1,14	1,13
Коефіцієнт чистої виручки	зростання	0,03	0,08	-	-	0,01	-	-

*Примітка. За даними облстатуправління Чернігівської області.

Виходячи з даних табл.2, можна зробити висновок, що більшість показників платоспроможності на малих підприємствах Чернігівського регіону не відповідає рекомендованому нормативу, і можна стверджувати, що малі підприємства не в змозі за необхідності терміново погасити короткострокові позикові зобов'язання через нестачу грошових коштів на рахунках та трансформувати окремі елементи оборотного капіталу в грошові кошти. Отже, ми можемо зробити висновок про те, що платоспроможність малих підприємств Чернігівського регіону є достатньо низькою. Дані таблиці свідчать про неефективність використання коштів і, як наслідок, погіршення фінансового стану підприємств сектора малого бізнесу в області.

Серед факторів, що негативно вплинули на рівень платоспроможності малих підприємств, можна виділити збільшення збитків, інвестицій в основні засоби, збільшення грошових виплат та ін. Слід зазначити, що фінансово неспроможними можуть стати економічно ефективні малі підприємства, що потрапили у скрутне фінансове становище через неплатоспроможність своїх покупців. Невиконання партнерами поточних договірних зобов'язань призводить до небезпеки втрат, пов'язаних із порушенням платежів і неодержанням прибутку малим підприємством.

Отже, проблема забезпечення наявності достатніх коштів, щоб вчасно розплатитися за всіма поточними зобов'язаннями, для малих підприємств області в сучасних умовах залишається гострою і потребує невідкладного розв'язання.

Якщо шість-сім років тому малий бізнес в Україні був достатньо рентабельний

і давав змогу накопичити первісний капітал, то нині загальне зниження норми прибутку не дає можливості цим підприємствам розширювати або переорієнтовувати свою діяльність.

Згідно з офіційними даними, із загальної кількості малих підприємств Чернігівського регіону чистий прибуток отримали лише 66,7 %, решта була збитковою. Фінансовий результат діяльності малих підприємств регіону за 2005-2006 роки був від'ємний (-43374,5 тис. грн., - 26022,4 тис. грн. чистого збитку відповідно). Таким чином, можна зробити висновок, що основні проблеми малих підприємств пов'язані з неефективним використанням фінансових ресурсів і, як наслідок, частина з них опинилася на межі банкрутства. Але слід враховувати той факт, що частина малих суб'єктів господарювання лише декларує збитковість або фіксує мізерну прибутковість і тим самим приховує свої фактичні прибутки.

Висновки. Дослідження сучасного стану малих підприємств Чернігівського регіону дозволяє виявити певні особливості функціонування суб'єктів господарювання сфери малого бізнесу, серед котрих слід виділити такі, як висока собівартість продукції, низький рівень платоспроможного попиту, обмеженість фінансових ресурсів. Це підтверджує той факт, що більш ніж третина малих підприємств області збиткова, а ті суб'єкти малого підприємництва, що отримали прибуток, мають низький рівень рентабельності. На нашу думку, в області спостерігається тіньове функціонування підприємств малого бізнесу, що є проблемою національного, а не регіонального рівня. Тому необхідно ефективніше використовувати досвід інших країн, що полягає в зменшенні в оподаткуванні фіскальної складової та збільшенні виробничо-стимулюючої, щоб надмірне фіскальне навантаження не підривало стимули до підприємницької діяльності.

Джерела та література:

1. Варналій З.С. Мале підприємництво України як чинник регіонального розвитку: стан та перспективи // Актуальні проблеми економіки.-2004.-№4.-С.64-73.
2. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навчальний посібник. / Вороніна Л.І. та н..– К.: Вид-во Європ. у-ту, 2004.- 306 с.
3. Статистичний збірник. Діяльність малих підприємств Чернігівської області/ головне управління статистики в Чернігівській області.-Чернігів,2007.-138 с.
4. Ермоленко М.М., Стороженко О.А.Комерційна діяльність малих підприємств: Навч.посібник.-К.: Національна академія управління, 2003.

Ірина Кушнір

●

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми

В епоху СРСР, якщо підприємство працювало нерентабельно, держава реорганізувала його шляхом приєднання до прибуткового або списувала борги. Органи господарського управління у порядку виконавчого провадження по арбітражному або цивільному судочинству вирішували питання погашення заборгованості підприємств.

Після отримання незалежності Україна пішла шляхом ринкових реформ. Перехід від одних економічних відносин до інших неминуче відбувається за умов спаду виробництва, інфляції, кризи неплатежів, що дуже боляче відбивається на господарюючих суб'єктах. Для оздоровлення таких фінансово неспроможних підприємств потрібен спеціальний механізм – інститут неспроможності